

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research)

มุ่งศึกษาถึงแนวโน้มหลักสูตรและการสอนบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย
อีก ๑๐ ปีข้างหน้า โดยการวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการ
พิจารณาปรับปรุง วางแผน และตัดสินใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์
ระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยต่อไป

กลุ่มตัวอย่างประชากร

ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
โดยเลือกผู้เชี่ยวชาญทางบรรณารักษศาสตร์/สารนิเทศศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญทาง
อุดมศึกษา ดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญทางบรรณารักษศาสตร์/หรือ สารนิเทศศาสตร์ หมายถึง บุคคล
ที่มีคุณวุฒิ ประสบการณ์ และผลงาน ดังนี้คือ

๑. มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์ หรือ สารนิเทศ
ศาสตร์ และ
๒. มีประสบการณ์ด้านการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ หรือเป็นผู้บริหาร
ห้องสมุด ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานไม่ต่ำกว่า ๑๐ ปี และ
๓. มีผลงานทางวิชาการสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์/ หรือ สารนิเทศศาสตร์
/หรือ สนใจด้านการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ /เคยทำหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์

ผู้เชี่ยวชาญทางอุดมศึกษา หมายถึง บุคคลที่มีคุณวุฒิ ประสบการณ์ และ
ผลงาน ดังนี้คือ

๑. มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ปริญญาโททางการอุดมศึกษา และ
๒. มีความสนใจด้านหลักสูตรอุดมศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย และ
๓. มีผลงานทางวิชาการด้านหลักสูตรอุดมศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยเลือกผู้เชี่ยวชาญทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำนวน ๔ ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทางอุดมศึกษาจำนวน ๑ ท่าน ตามคุณสมบัติข้างต้น และเฉพาะผู้มีประสบการณ์ในการสร้างหลักสูตรมาแล้ว ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์จะพยายามเลือกให้กระจายตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้เป็นผู้เสนอรายชื่อผู้เชี่ยวชาญตามเกณฑ์ที่ระบุท่านละ ๓๐ คน แล้วผู้วิจัยนำรายชื่อที่ได้จากการเสนอมาเรียงลำดับด้วยความถี่มากไปหาน้อยตามลำดับ จนได้ผู้เชี่ยวชาญตามความถี่จำนวน ๓๓ คน แล้วขอความร่วมมือในการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญทั้งกล่าวโดยทำหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเข้าชี้แจงรายละเอียดด้วยตนเองสำหรับผู้เชี่ยวชาญที่สามารถเดินทางไปพบได้เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายวิธีการแต่ละขั้นตอนของการรวบรวมข้อมูล และประโยชน์ในการวิจัย ได้ผู้เชี่ยวชาญที่สมัครใจตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้จำนวน ๒๒ คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ข้างต้นเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก)

จำนวนผู้เชี่ยวชาญ Thomas T. McMillan (2522: 28) ได้ศึกษาและเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับจำนวนผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยแบบเคลฟายว่าควรมีจำนวนเท่าไรจึงจะเหมาะสม พบว่าหากจำนวนผู้เชี่ยวชาญมีจำนวนตั้งแต่ ๑๗ คนขึ้นไป อัตราการลดของความคลาดเคลื่อนจะมีน้อยมาก ดังนั้นผู้เชี่ยวชาญจึงไม่ควรน้อยกว่า ๑๗ คน ผู้วิจัยจึงถือว่าจำนวนผู้เชี่ยวชาญ ๒๒ คน เหมาะสมในการเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือของการวิจัยตามเทคนิคเคลฟายเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกระบวนการวิจัยโดยใช้เทคนิคเคลฟาย ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอนดังนี้

๑. แบบสอบถามรอบที่ ๑ ผู้วิจัยทำการศึกษาขั้นต้นจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ๕ ท่าน อย่างไรก็ตามเป็นทางการ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก) ขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการศึกษามหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรี

ในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต จากการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยนำความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิมากำหนดกรอบของการวิจัย

จากกรอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยนำมาสร้างแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับการศึกษามรรชาภิบาลศาสตร์ระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยอีก ๑๐ ปีข้างหน้า จำนวน ๖ ข้อ ให้ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

๒. แบบสอบถามรอบที่ ๒ ผู้วิจัยรวบรวมความคิดเห็นที่ได้จากการตอบแบบสอบถามปลายเปิดรอบแรก โดยคัดข้อความที่ซ้ำกัน หรือเกินไปจากกรอบของการวิจัย จัดกลุ่มข้อความตามวัตถุประสงค์ของทฤษฎีหรืออาจจะเรียบเรียงข้อความใหม่ แต่ยังคงใจความเดิมไว้ นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ๖ สเกล จำนวน ๘ ข้อใหญ่ ให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนตอบโดยการให้น้ำหนักความเป็นไปได้ของข้อความ

๓. แบบสอบถามรอบที่ ๓ ผู้วิจัยนำคำตอบที่ได้รับจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของแต่ละข้อความ สร้างเป็นแบบสอบถามใหม่ที่ใส่ข้อความเดิม เพิ่มตำแหน่งของมัธยฐาน ช่วงของพิสัยระหว่างควอไทล์ และตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญคนนั้น ๆ ตอบจากแบบสอบถามรอบที่ ๒ ให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนทบทวนแล้วตอบกลับมามีอีกครั้งหนึ่ง

ในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะทราบว่าคนมีความเห็นแตกต่าง หรือไม่แตกต่างจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดเพียงไร จะพิจารณาว่าเห็นด้วยหรือไม่ หากไม่เห็นด้วยก็ให้แสดงเหตุผลประกอบการยืนยันคำตอบที่อยู่นอกพิสัยระหว่างควอไทล์นั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถามทั้งหมด ๓ รอบ รอบแรกเป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอนมรรชาภิบาลศาสตร์ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ จากคำตอบในรอบนี้นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่ ๒ ในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า ๖ สเกล จำนวน

๕๖ ข้อใหญ่ และจากค่าตอบในรอบ ๒ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ พร้อมทั้งแสดงตำแหน่งของค่ามัธยฐาน พิสัยระหว่างควอไทล์ของแต่ละข้อความ และตำแหน่งของค่าตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนในรอบที่ ๒ ส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาและทบทวนค่าตอบเดิมของตนเองอีกครั้ง จากค่าตอบที่ได้ในรอบที่ ๓ นี้ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน พิสัยระหว่างควอไทล์ และฐานนิยม แล้วนำมาแปลผลดังนี้

๑. มัธยฐาน

จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๖ สเกล ให้นำน้ำหนักคะแนนเป็น ๖ ระดับ ดังนี้

เป็นไปไม่ได้เลย	สำหรับข้อความที่เป็นไปไม่ได้เลย
น้อย	สำหรับข้อความที่เป็นไปได้น้อย
ค่อนข้างน้อย	สำหรับข้อความที่เป็นไปได้ค่อนข้างน้อย
พอควร	สำหรับข้อความที่เป็นไปได้พอควร
มาก	สำหรับข้อความที่เป็นไปได้มาก
มากที่สุด	สำหรับข้อความที่เป็นไปได้มากที่สุด

ค่ามัธยฐานที่คำนวณได้จากค่าตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ แปลความหมายตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ดังนี้

ค่ามัธยฐานต่ำกว่า ๑.๐๐ หมายความว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นเป็นไปไม่ได้เลย

ค่ามัธยฐานอยู่ในช่วง ๑.๐๐ ถึง ๑.๔๔ หมายความว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นเป็นไปได้น้อย

ค่ามัธยฐานอยู่ในช่วง ๑.๕๐ ถึง ๒.๔๔ หมายความว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นเป็นไปได้อ่อนช้อย

ค่ามัธยฐานอยู่ในช่วง ๒.๕๐ ถึง ๓.๔๔ หมายความว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นเป็นไปได้อ่อนช้อย

คำมัยฐานอยู่ในช่วง ๓.๕๐ ถึง ๔.๔๔ หมายความว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นเป็นไปไ้มาก

คำมัยฐานตั้งแต่ ๔.๕๐ หมายความว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นเป็นไปไ้มากที่สุด

๒. พิสัยระหว่างควอไลต์

ผู้วิจัยคำนวณหาค่าพิสัยระหว่างควอไลต์โดยการคำนวณค่าความแตกต่างระหว่างควอไลต์ที่ ๓ กับควอไลต์ที่ ๑ ค่าพิสัยระหว่างควอไลต์ของข้อความที่มีค่าไม่มากกว่า ๑.๕๐ แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นสอดคล้องกัน (Consensus) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่สอดคล้องกันกับข้อความที่มีผลการคำนวณค่าพิสัยระหว่างควอไลต์มากกว่า ๑.๕๐

๓. ความแตกต่างระหว่างมัยฐานและฐานนิยม

ผู้วิจัยคำนวณหาค่าฐานนิยมของแต่ละข้อความแล้วนำมาหาค่าความแตกต่างระหว่างมัยฐานกับฐานนิยมของแต่ละข้อความ เพื่อเป็นการสนับสนุนความสอดคล้องกันของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการตัดสินว่าข้อความที่มีผลต่างระหว่างมัยฐานกับฐานนิยมไม่เกิน ๑ แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับข้อความนั้น

ผู้วิจัยนำข้อความที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ทั้งในแง่ของมัยฐาน ฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไลต์มาสรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ การสรุปเป็นแนวโน้มที่เป็นไปไ้ของการวิจัยแนวโน้มหลักสูตร และการสอนบรรพารักษ์ศาสตร์ระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย พิจารณาจากคำมัยฐานในระดั้มากที่สุด และระดั้มาก แล้วพิจารณาพิสัยระหว่างควอไลต์ ฐานนิยม ประกอบกันเพื่อยืนยันความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อข้อความนั้น

รายงานการวิจัย

การรายงานการวิจัย ผู้วิจัยจะรายงานการวิจัยแนวโน้มหักสูตร และการสอนบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยอีก ๑๐ ปีข้างหน้า (พ.ศ. ๒๕๓๔) โดยการวิเคราะห์เนื้อเรื่อง (Content Analysis) แยกสภาพการณ์เป็นประเด็น แล้วพิจารณาว่าสภาพการณ์การศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยจะเป็นอย่างไร

อนึ่ง การใช้เทคนิคการวิจัยแบบเคลฟายน์ Thomas McMillan (อ้างถึงใน เกษม บุญอ่อน ๒๕๒๒: ๒๔) ทำการวิจัยพบว่าถ้าใช้ผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ ๑๗ ขึ้นไป ความคลาดเคลื่อนจะลดลงน้อยมาก แสดงว่าการวิจัยครั้งนี้ซึ่งใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๒๒ คน ผลการวิจัยจึงมีความเชื่อมั่นได้เหมาะสม และในการออกแบบสอบถามยังพบว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างค่าคอมบ์รอบที่ ๒ กับรอบที่ ๓ เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ยังคงยืนยันค่าคอมบ์เดิม แสดงว่าการวิจัยแนวโน้มหักสูตรและการสอนบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยอีก ๑๐ ปีข้างหน้า สามารถยุติกระบวนการวิจัยในรอบที่ ๓ ได้ ดังที่ สมบูรณ์ คันยะ (๒๕๒๔: ๑๓) กล่าวถึงการวิจัยแบบเคลฟายน์ว่า ถึงแม้คำปกติเทคนิคเคลฟายน์จะใช้แบบสอบถาม ๔ รอบก็ตาม แต่ในบางกรณีอาจจะใช้เพียง ๒-๓ รอบเท่านั้น เพราะอาจจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมากในค่าคอมบ์ของผู้เชี่ยวชาญจึงสามารถยุติได้ ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จึงมีความเหมาะสมทั้งด้านจำนวนผู้เชี่ยวชาญและจำนวนรอบของการออกแบบสอบถาม ทั้งนี้เป็นเพราะผู้เชี่ยวชาญมีความเต็มใจในการออกแบบสอบถาม จึงให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ อีกทั้งมีความรอบคอบในการออกแบบสอบถามทั้งด้านเนื้อหา และการตอบสนองความวิธิการของเทคนิคนี้